

12. Bekmirzayev, R. B. (2022). Inter-ethnic relations and social problems in Ferghana Valley. ResearchJet Journal of Analysis and Inventions, 11, 34-40.
13. Usmonov B. Inclusion Of The Fergana Valley Into The State Of Amir Timur. History Research Journal. Vol-5-Issue-5-September-October-2019 – P. 1154-1158.
14. Musayev A. B. Political processes in the Fergana valley at the turn of the XVI-XVII centuries //Asian Journal of Multidimensional Research (AJMR). – 2020. – T. 9. – №. 11. – C. 16-21.
15. Musaev A. THE FERGHANA VALLEY IN THE FIRST HALF OF THE 17TH CENTURY AS VIEWED BY RESEARCH HISTORIANS: <https://doi.org/10.47100/conferences.v1i1.1234> //RESEARCH SUPPORT CENTER CONFERENCES. – 2021. – №. 18.05.

FARG‘ONA VILOYATI SOG‘LIQNI SAQLASH TIZIMIDAGI ISLOHOTLAR (1996–2015-yillar)

Ruziyeva O.S.

FarDU, tarix fakulteti II bosqich magistranti.

odinaxon614@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada O‘zbekiston Respublikasi sog‘liqni saqlash tizimida amalga oshirilib kelingan islohotlar. Shuningdek Farg‘ona viloyati sog‘liqni saqlash tizimida 1996-2015 yillar davomida amalga oshirilgan ishlar, ularning aholi salomatligini tiklashdagi samarali natijalari haqidagi ma’lumotlar taxlil etilgan.

Kalit so‘z va iboralar: Sog‘liqni saqlash, tez tibbiy yordam, qishloq vrachlik punktlari, reanimatsiya, jarrohlik, kol’poskopiya, gastroenterolog, endokrinolog, nevropatolog, stomatolog.

Аннотация: В данной статье проведены реформы в системе здравоохранения Республики Узбекистан. Также проанализирована информация о работах, проведенных в системе здравоохранения Ферганской области за 1996-2015 годы и их эффективные результаты по восстановлению здоровья населения.

Ключевые слова и фразы: Здравоохранение, скорая медицинская помощь, сельские врачебные пункты, реанимация, хирургия, кольпоскопия, гастроэнтеролог, эндокринолог, невропатолог, стоматолог.

Annotation: In this article, the reforms implemented in the health care system of the Republic of Uzbekistan. Also, the information about the work carried out in the health care system of Fergana region during 1996-2015 and their effective results in restoring the health of the population was analyzed.

Key words and phrases: Health care, emergency medical care, rural medical centers, resuscitation, surgery, colposcopy, gastroenterologist, endocrinologist, neuropathologist, dentist.

Tibbiyot tizimidagi islohotlar Yangi O‘zbekiston siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Chunki bugungi kunda har qaysi xalq, davlat va jamiyatning rivojlanish omili inson, uning sog‘lig‘i va turmush darajasiga berayotgan e‘tibori, shu yo‘ldagi say-harakati bilan o‘lchanishi barchamizga ayon.

Bugungi kunda aholi salomatligini muhofaza qilish borasidagi ishlar nechog‘liq muhim va dolzarb ekanligini amalga oshirilayotgan islohotlar natijasi o‘laroq ko‘rishimiz mumkin. Zero “...Dunyoda sog‘liqni saqlash tizimida yuksak samaradorlikka erishgan, aholini o‘rtacha umr ko‘rish darajasi yuqori bo‘lgan eng ilg‘or mamlakatlar qatorida joy olish strategik vazifamizdir”.

Mustaqillikka erishganimizdan so‘ng respublikamizda siyosiy, iqtisodiy va madaniy hayotning hamma sohalarida tiklanish davri boshlandi. Tibbiyot sohasida ham yangi davrga qadam qo‘yildi. Xususan, sog‘liqni saqlash ishini tubdan yaxshilashga qaratilgan chora tadbirlar amalga oshirila boshlandi. 1996-yil 26-avgustda “Fuqarolar sog‘lig‘ini saqlash” to‘g‘risidagi O‘zbekiston Respublikasi Qonuning qabul qilinish sog‘liqni saqlash tizimini yaxshilashga qaratilgan dastlabki qadam bo‘ldi. Ushbu hujjatda davlat ahamiyatiga ega bo‘lgan quyidagi uchta muhim masala qonunlashtirilgan edi:

- 1) fuqarolar sog‘lig‘ini saqlashga doir huquqlarning davlat tamonidan kafolatlanishini ta‘min etish;
- 2) fuqarolar sog‘lom turmush tarzini shakllantirish;
- 3) mamlakatdagi barcha davlat va jamoat tashkilotlarining fuqarolar sog‘lig‘ini saqlash sohasidagi faoliyatini huquqiy jihatdan belgilab qo‘yish.

Shuningdek ushbu qonunda fuqarolar sog‘lig‘ini saqlashning asosiy qoidalar belgilandi. Bu qoidalar quyidagilardan iborat:

- 1) sog‘liqni saqlash sohasida inson huquqlariga rioya qilinishi;
- 2) aholining barcha qatlamlari tibbiy yordamdan bahramand bo‘la olishi;
- 3) profilaktika chora tadbirlarining ustuvorligi;

4) sog‘lig‘ini yo‘qotgan fuqarolarni ijtimoiy jihatdan himoya qilinishi;

5) tibbiy fanlarning amaliyot bilan birligi «Qonunda» O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligining tuzilib vakolatlari ham belgilandi. Bundan tashqari, “Qonun” aholini sanitariya-epidemiologiya jihatidan xavotirsizligini ta‘min etishni ham aniqlab qo‘ydi. “Qonun”da har bir bemor kishining sog‘liqni saqlash sohasidagi huquq va imtiyozlari ham ko‘rsatilgan.

O‘zbekiston mustaqillikga erishganidan so‘ng tibbiyot sohasida amalga oshirilgan ikkinchi muhim tadbir sog‘liqni saqlash tizimini isloh qilish bo‘ldi. Bu haqda mamlakat prezidentining maxsus farmon loyihasi ishlab chiqildi. Ushbu farmonga muvofiq sog‘liqni saqlash tizimida xizmat qiluvchi mutaxassislar, olimlar, huquqshunoslar va bu ishga mutasaddi tashkilotlar O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash tizimini isloh qilish dasturini ishlab chiqdilar. Bu dastur Respublika Sog‘liqni saqlash vazirligining kollegiyasida va O‘zbekiston Vazirlar Mahkamasida muhokama qilinib, sog‘liqni saqlash tizimini isloh qilishning asosiy dasturi sifatida tavsiya etilganidan so‘ng 1998-yil 10-noyabrda prezidentning farmoni bilan tasdiqlandi. Dasturda 1998-2005 yillarda sog‘liqni saqlash tizimini isloh qilishning quyidagi konsepsiyasi belgilandi: bepul tibbiy yordam ko‘rsatadigan va budjetdan moliyalanishi lozim bo‘lgan davolash-profilaktika muassasalarining ro‘yxatini tuzish, qishloq vrachlik punktlarining tarmog‘ini rivojlantirish, yuksak tajribali, shifokor kadrlar va o‘rta tibbiy hodimlar tayyorlash, shu maqsadda tibbiy bilim yurtlarini kasb-hunar kollejlariga aylantirish.

1998-2005 yillar davomida Respublika shoshilinch tibbiy yordam markazi va uning joylardagi filiallari yuqori malakali mutaxassislar bilan to‘ldirilishini ta‘minlash maqsadida 1999-2000-o‘quv yilidan boshlab, tibbiyot oliy o‘quv yurtlarining davolash fakultetlari huzurida o‘rta tibbiy ma‘lumot negizida o‘qitish muddati 3 yil bo‘lgan oliy malakali tibbiyot hamshiralari (*reanimatologlar, anesteziqlar, jarrohlik hamshiralari, tug‘uruqxona akusherkalari va boshqalar*)ni tayyorlash bo‘limlari tashkil etildi. Shuningdek belgilangan dastur asosida

sog'liqni saqlash tizimini yanada rivojlantirish maqsadida xalqaro tashkilotlar, xorijiy sarmoyadorlar, jamg'armalar jamoat tashkilotlarining mablag'larini sog'liqni saqlash tizimiga jalb etish uchun shart-sharoit yaratildi.

Mamlakat prezidentining 2009-yil 21-mayda qabul qilgan "Tez tibbiy yordam ko'rsatish tizimi faoliyatini takomillashtirish to'g'risida"gi qarori asosida Farg'ona viloyatida bir qator ishlar amalga oshirildi. Eng muhimi, shoshilinch tibbiy yordam xizmati muassasalarining moddiy-texnik bazasi, tizimning transport parki mustahkamlandi. Tez tibbiy yordam mutaxassislarini malakasini oshirishga doir chora tadbirlar amalga oshirildi, bu esa ko'plab insonlar hayotini saqlab qolish imkonini berdi.

Markaz eng so'nggi rusumdagi tibbiy asbob-uskunalar bilan jihozlanganini, davolash-tashxis bo'limlari misolida ham ko'rish mumkin. Hozirgi kungacha filialda reanimatsiya, jarrohlik, terapiya, pediatriya va boshqa yo'nalishlar bo'yicha bemorlar zamonaviy uslublarda davolanamoqdalar.

Undan tashqari Quvasoy shahrining Arsif mahalla fuqarolar yig'iniga qarashli hududda 2010-yilda barpo etilgan qishloq vrachlik punkti Salomatlik-1, Salomatlik-2 loyihalari asosida zamonaviy tibbiy asbob-uskunalar bilan to'liq jihozlandi va bu yerda tashxis qo'yish, davolash uchun sharoitlar yaratildi. Muolaja xonasi, tahlilxona, kunduzgi shifoxona, UZI tekshiruvlari, fizioterapiya, dorixona, fitobar xizmatlari yo'lga qo'yildi. Qishloq vrachlik punkti Arsif, Qalacha va Yangiobod qishloqlaridagi 8 ming 166 nafar aholiga malakali tibbiy xizmat ko'rsatishga mo'ljallangan. Muassasada ikkita umumiy amaliyot shifokori, 21 tibbiyot hamshirasi xizmat qilmoqda. Asosiy e'tibor kasalliklarni erta aniqlash va oldini olishga qaratildi.

Shuningdek 2011-yil 28-noyabrdagi Sog'liqni saqlash tizimini isloh qilishni yanada chuqurlashtirish chora-tadbirlari to'g'risidagi prezident Qarorida belgilangan vazifalar bosqichma-bosqich amalga oshirilib, tibbiyotning zamonaviy yutuqlari va davolashning ilg'or usullari amaliyotda joriy etildi.

2013-yilda Respublika shoshilinch tibbiy yordam ilmiy markazi Farg‘ona viloyati filiali rekonstruksiya qilinib, moddiy-texnik bazasi mustahkamlandi. Filial 155 turdagi zamonaviy tibbiy asbob-uskunalar bilan taminlandi. 355 o‘ringa mo‘ljallangan muassasada bemorlarga tez tibbiy yordam ko‘rsatish, tashxis qo‘yish, davolash va jarrohlik amaliyotlari yuqori malakali shifokarlar tomonida amalga oshirilmoqda.

Farg‘onada tibbiyot sohasini modernizatsiyalashga qaratilgan doimiy e‘tibor tufayli davolash va diagnostika ishlari jahon andozalari darajasiga ko‘tarilishiga imkoniyatlar yaratdi. Bu davrlarda dunyoning ko‘plab mamlakalaridagi yetakchi tibbiyot kompaniya va firmalar bilan shartnomalar tuzildi. Masalan, 2015-yilda Farg‘ona shahrida tibbiy xizmat ko‘rsatuvchi O‘zbekiston – Janubiy Koreyaning “Husn chiroyi” va Xitoy bilan hamkorlikda “Farg‘ona premium medical” xorijiy kompaniyalari tashkil etildi.

“Farg‘ona premium medical” xorijiy korxonasi rahbari Ravshanbek Yuldashevning ta’kidlashicha qo‘shma tibbiy klinikamizga xorijning yetuk korxonalaridan ilg‘or va zamonaviy tibbiy texnologiyalar keltirilib, o‘rnatildi. Bu yerda ultratovush diagnostika, kolposkopiya, EKG, EXOKG, EEG kabi tibbiy jihozlar yordamida kardiolog, ginekolog, gastroenterolog, endokrinolog, nevropatolog, terapevt, urolog, stomatolog kabi mutaxassislar aholi salomatligi yo‘lida mehnat qilmoqdalar.

Sog‘liqni saqlash tizimida amalga oshirilayotgan izchil islohotlarning natijasini, Farg‘ona viloyatining Furqat tumanida yangidan qurilib, foydalanishga topshirilgan ko‘p tarmoqli markaziy poliklinika 90 mingdan ziyod aholiga sifatli xizmat faoliyati misolida ko‘rishimiz mumkin. Ushbu poliklinika salomatlik loyihalari doirasida FEK, EKG, avtoklav, srntrifuga va boshqa asbob-uskunalar bilan jihozlangan. Zamonaviy tibbiy jihoz hamda uskunalar birinchi yordam, tashxis, davolash ishlarini o‘z vaqtida va sifatli amalga oshirishda hozirgi kunda ham muhim ahamiyat kasb etib kelmoqda.

Xulosa qilib aytish mumkinki, O'zbekiston mustaqillikka erishgan yillardan boshlab, mamlakat aholisini sog'lig'ini saqlash maqsadida soha tizimi tubdan isloh etila boshlandi. Sog'liqni saqlash tizimini isloh qilish va rivojlantirish yo'lida ko'plab qaror hamda farmonlar qabul qilindi. Qabul qilingan ushbu qaror va farmonlar mamlakat aholisini salomatligini ta'minlash jarayonida katta ahamiyat kasb etdi. Farg'ona viloyati sog'liqni saqlash tizimida 1996-2015 yillar davomida amalga oshirilgan samarali ishlar mustaqillik yillarida ushbu sohada qabul qilingan qaror va farmonlar natijasidir. Viloyatda bugungi kunda tibbiyot tizimi hamda aholiga malakali tibbiy yordam ko'rsatish ishlari jadal sur'atlar bilan rivojlandi. 1996-2015 yillar davomida sog'liqni saqlash sohasidagi islohotlar Farg'ona viloyatida o'z samarasi va natijasini berdi. Viloyatning chekka hududlarida tashkil etilgan qishloq vrachlik punktlari va ularni zamonaviy tibbiyot jihozlari bilan taminlanishi hamda aholiga samarali xizmat ko'rsata boshladi. Farg'ona viloyatida Xitoy, Koreya davlatlari bilan ham tibbiyot sohasida hamkorlik qilish keng yo'lga qo'yildi. Ushbu jarayon viloyat sog'liqni saqlash tizimini yanada rivojlantirishga keng yo'l va imkoniyatlar yaratilishiga olib keldi.

Foydalanilgan manba va adabiyotlar:

1. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston Strategiyasi. Toshkent. 2021. – B. 217
2. Karimov I. Sifatli va zamonaviy tibbiy xizmat tizimida amalga oshirilayotgan islohotlarning pirovard maqsadidir // Xalq so'zi, 08.11.2013 № 219.
3. O'zbekiston Respublikasi "Fuqarolar sog'lig'ini saqlash" to'g'risidagi Qonuni. 265-I-son. 29.08.1996
4. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni Saqlash tizimini tubdan isloh qilish Davlat Dasturi" to'g'risidagi Farmon. PF-2107-son. 10.11.1998
5. Malakali va tezkor xizmat. // Farg'ona shifokori. 30.07.2014. № 14.
6. Tibbiy xizmat sifati ortmoqda. // Farg'ona shifokori. 28.11.2015 № 22.
7. Qishloqda zamonaviy tibbiy xizmat. // Farg'ona shifokori. 30.10.2015. № 20.
8. Farg'ona viloyati Sog'liqni saqlash boshqarmasining arxiv ma'lumoti.